

www.e-rara.ch

Thomae Cornelii Consentini Progymnasmata physica

Cornelio, Tommaso

Venetiis, MDCLXIII. [1663]

ETH-Bibliothek Zürich

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-11316>

[Epistola Marci Aurelii Severini nomine conscripta.]

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

TH. CORNELIVS

Iohanni Alphonso Borrello. S.

*Q*ua tempestate pestis ſeuiffima Neapolim ciuibus orbauerat, angebat me nimis valde extinctorum amicorum triffiffima recordatio: ac vnus præcæteris animo meo obuerrabatnr M. Aurelius Seuerinus, cuius fingularem eruditionem cum magna ſimplicitate coniunctam, admirari atque ſuſpicere ſolitus eram. Neque verò vigilantium tantum, ſed in ſomnis etiam occurrabat doctiffimi ſenis recordatio; quæ deſiderium mæroremque meum maxime reficabat. Quare vt medicinam aliquam dolori meo facerem inſtitui nomen amiciſſimi viri ſcriptis recolare meis. Igitur epistolam hanc illius nomine conſcripſi, iocifque aliquantò liberius indulſi, vt ægritudinem mærentis animi quadantenus lenirem. Ceterum luſum hunc noſtrum tibi Iohannes Alphonſe dicatum volui, vt hoc extaret noſtræ amicitie meæque erga te obſeruantiæ teſtimonium ſempiternum.

MONITV M.

Aue lector ne te hæc offendat Episto-
 la, in qua omnia fabulose, quædam
 verò etiam superstitiose ad priscum
 ethnicorum ritum, narrantur. Libuit enim
 leporem, qualiscunque is est, figmentis ac iocosa festiuitate consectari. Sapientium vm-
 bras in Beatorum insulis æuum degere, ea li-
 bertate licentiaque protulimus, qua nonnulli
 nostræ ætatis scriptores poeticos Deos homi-
 nesque, cum viuos tum mortuos, in Parnasso
 ioca seriaeque agentes, confinxerunt. Si quis
 aliter opinatus fuerit, iniuriam faciet simpli-
 citati meæ.

MARCVS AVRELIVS SEVERINVS
 CRATHIGENA
 TIMÆO LOCRENSI

Municipali suo S.

VT primùm de vita deceffi, cogitare me-
 cum etiam atque etiam cœpi, qua ratione
 Sapientiæ studia, & literatorum homi-
 num amicitias, quas dum vixeram sanctif-
 simè colui, mortuus quoque prosequi pos-
 sem. Putabam enim me infelicissimum fore, si earum
 rerum quibus in vita summopere delectabat vsus mihi
 post obitum excidisset. Qua propter lethæum amnem
 trajiciens, etsi valde sit irem, quippe qui ex æstuosa fe-
 bri perierim, ab vndis ardentè expetitis abstinui. Ac-
 ceperam enim omnes, quicumque huius fluuij latices
 degustassent, rerum planè omnium obliuisci. Ergo sic
 habeto charissime Timæe me tui memorem esse, ac id
 vehementer concupiscere, vt vetus illa amicitia necesse-
 situdo,

fitudo, quæ mihi tecum intercessit, vigeat adhuc, æter-
 numque perduret. Utinam verò nobis liceret coram
 potius, vt olim, quàm per epistolas agere: at quando
 dispari locorum sorte disiungimur, vtemur bono lite-
 rarum, ex quibus fructum certe aliquem nos perceptu-
 ros confido. De voluntate autem tua, vel studio po-
 tius & cupiditate, vt cogitationes nostras, sensusque
 animi mutuò conferamus, non dubito. Te igitur ob-
 secro, vt quàm ocysimè ad me rescribas, rerumque
 tuarum statum mihi significes. Valde enim scire aueo
 quid post funestam Ciuitatis cladem in magna illa,
 confusione & perturbatione rerum obtigerit. Quan-
 quam autem persuasum habeo pestilentiam non faue-
 re nisi hominibus nequam & improbis, & horum dum-
 taxat conditionem fortunamque extollere solitam es-
 se, tibi tamen ea saltem ratione profuisse suspicor, quod
 in tanta popularium strage, magnam imperitorum tur-
 bam, quæ falsis criminationibus nomini tuo tenebras
 offundere conabatur, orco demiserit. Sed vt vt est,
 erit sanè mihi gratissimum, si me de his rebus feceris
 certiolem. Prompta tibi & parata semper erit oppor-
 tunitas mittendi ad me literas: ingens enim multitudo
 ex omni Terrarum regione quotidie concurrat ad infe-
 ros; tametsi non omnibus datum est ad nos adire, & in
 Elysia vally degere (plerique enim in Tartarum præci-
 pitant) quod sanè dictum oportuit, vt scires eas modò
 Epistolas mihi redditasiri, quæ traditæ fuerint viro
 pio, cui desponsus sit, & destinatus nobiscum in Elysis
 locus. Ego verò (quod me maximè angit, sollicitum-
 que

que habet) nequeo crebras ad te literas dare: nam præterquam quod ad scribendum nobis instrumenta plerunque deficiunt, nemo præterea in hoc Populo extat, qui tabellarium agens, epistolas ad viuos per ferat: Dcorum enim manium austerior est ne dicam iniquior natura, quàm vt hominibus gratificari, vel prodesse velit; ac nulli mortalium fas est hinc pedem referre, superasque euadere ad auras: Sedenim quæ memorantur de Orpheo, Alceſti, Proteſilao, Theſeo, Hercule, Vlyſſe, & Ænea, quibus licuit ab inferis ad viuos redire, rara ſunt & perpauca ex omni æuo exempla, & munera præſtantioris cuiuſdam (vt temporibus illis) fortunæ, quæ quidem eſſe ſupra ſortem noſtrarum ætatum agnoſcimus. Tandem verò in te penè iam deſperata, egregiam operam mihi deſpondit Momus, qui cum nuper huc adueniſſet, in familiaritatem ſuam me amanter recepit; & vtrò pollicitus eſt ſe in ſuo ad ſuperos reditu Epistolam hanc tibi certo redditurum. Neque verò id illi, vt arbitror, moleſtum erit; etenim ex inferis excedenti patet Auerni oſtium in vicinia noſtræ Neapolis. Cæterùm videre te videor hæſce literas auidiſſimè perlegentem; præterquam enim eæ ipſæ ſcribuntur à viro tui amantiffimo, inde etiam veniunt, vnde rarò, nec vnquam niſi grauiffimis de cauſis nunciuſ aſſerri ſolet ad viuos. Sed age ad id audiendum te para, quod expectationem tuam facilè expleat. Nimirum quid morte obita videri mihi contigerit, quidue hic apud inferos actum, dictum, cautumque ſit, ſcripto prodeſſe inſtitui. Itaque vt primum fato conceſſi, me iam pallentibus vmbriſ

permistum Mercurius duxit ad ripam acherontis. Aderant ibi sexcenta millia mortuorum, qui dum trajicerentur sollicitè expectabant. Plurima inter hos nostrorum ciuium multitudo, quæ simul ac me conspexit, ingentem edidit plangorem: plerique verò clamabant desperandam iam esse Patriæ salutem, quando vsque, eò ferueret pestis immanitas, vt Medicum experientissimum, & morborum insanabilium propulsatorem, oppresserit. Stabat in vltiore paludis acherusiæ ripa portitor in dinumerandis obolis ita occupatus, vt transuersionis mortuorum videretur oblitus; quare illum Mercurius his verbis compellauit. Heus Charon itane tandem de portitore factus es eruscator, dumque lucri & quæstus satagis, præ cupiditate officij tui rationem non habes? An te non miseret tot animarum procul à sede illis parata miserabiliter eiulantium? Tum Charon vides, inquit, quo loco sint res nostræ Mercuri? vetus est nobis, & penè putris Cymba, quæ cum rimis vndique fatiscat, & omnibus compagibus aquam accipiat, sanè mihi faceffit negotium; nam & magnum laborem tempusque ad exhauriendam sentinam impendo; & vehementer metuo, ne vmbri confertim accurrentibus, tandem aliquando mergamur. Quamobrem cum ingentem obolorum summam dudum congefserim, & opportuna ista pestilitas maiorem in dies quæstum nobis suppeditet, velim cures vt noua nobis extruatur nauicula, & hæc item ipsa, qua modo vtimur, comparatis ad id opus rebus necessarijs, refarciatur: nam in tanta mortuorum frequentia commodissimum erit
binis

binis vti pontonibus, quorum alter alteri alligatus, remulco trahatur. Annuuit Mercurius, laudauitque portitoris consilium, qui tot obolorum millia, non quidem priuato commodo, sed publicæ vtilitati destinauerat. Interea Charon ad nos remeauit, confestimque Mercurius me cymbam conscendere sibi in puppi iussit assidere: placuit enim hoc quidquid est honoris, eruditioni dare. Exin omnes aceruatim in nauiculam irrue-re conabantur, sed repulit illos portitor, & paucostantum, ne multitudo prægrauaret, exacto à singulis nau-lo, admisit in cymbam: reliquos autem bene sperare iussit; nam se omnes, quicumque aduenerant, traiecturum promisit; dummodo nec obulis deficerentur, nec eorum corpora inhumata iacerent. Tum multi Neapolitanorum præsertim Ciuium pallida Orci loca eiulatu & plangore compleuerant, quippe qui à transuersione acheruntis arcebantur, quòd proiecti inhumati fuerant, vel adulterinos numos secum attulerant. Iam verò sty-ga transgressus, in Beatorum oras veneram, cum primus omnium mihi obuiam processit Schipanus; postquam autem inter nos, vt mos est, amicissimè consalutauimus. Quid est hoc, inquam, amice, quòd tu mihi repente e vestigio occurristi: numquidnam de aduentu meo præsenferas? at ille, iam dudum te Seuerine opperior; nam cum hic nunciatum esset seuire pestem in Neapolitanos incolas, cepi statim de salute tua sollicitus esse: Sciebam enim certò futurum, vt vbi se quisq; morbo implicitum esse videret, ad te confugeret; teque dira pestilentis halitus contagione pollueret. Nunc quan-

do mea non me fefellit opinio, noli amabo te, diuturni desiderij mei expectationem eludere: Nam quia iamdiu nihil noui ad nos e viuis allatum est, vix enarrare queo, quanta cum auiditate te sim auditorus. Tum percuntari ex me coepit quonam sumptu, atque apparatu hæredes funeri suo iusta soluisse; quæ bibliothecæ lectissimis libris instructæ cura; quis cultus fuisset hortuli, in quo raras exoticasque stirpes magno labore conquisitas, seuerat. Risi inane hominis sapientissimi studium, ac intellexi eisdem mortuos curis sollicitari, quibus detineri viuentes consueuerant. Porrò me continere non potui, quin illi objicerem indignam philosopho ambitione, & prope nimiam bonorum cupiditatem: quandoquidem nominis sui memoriam sepulcri potius magnificètia, quàm literarum monumentis immortalem reddere studuerat; & cum magnum in congerendis opibus laborem insumpsisset, nullum ingenij specimen, nullum opus ocij reliquerat. Ad hunc autem modum colloquentes peruenimus in ea loca, quæ à viris literatis, & studio doctrinæque deditis incoluntur. Magna hic eruditorum frequentia. At ij plerumque solent vna congregari, & familiariter degere, quos vel studiorum similitudo, vel ætatis, nationis, linguæque societas coniunxit: Schipanus verò cum videret me efferri studio visendi populares nostros, in illam me plagam adduxit, in qua Telesius, Campanella, Donius, alijque viri sapientiæ studio clari spatiabantur. Agnouit me statim Campanella, vltroque accurrens, omnia, quæ præstare tunc poterat, amicitia officia mihi cumulatè reddidit.

didit. Postea mirari se dixit, quod ego, qui omne meum studium in doctrina & sapientia collocaueram, vitam in ea Ciuitate egerim, in qua nullus literis bonisque artibus habetur honos, nullum defertur præmium. Ad hæc per Ditem patrem, Deosque manes iurauit nullum ætatis suæ tempus sibi grauius, aut molestius visum, quàm quod istic degerat; vbi cum vix aut omnino non posset inuenire æquum æstimatorem studiorum suorum, coactus fuerat genethliacas vanitates, magicas præstigias, aliasque supersticiosas & nugatorias artes profiteri, vt gentis imperitiæ gratiam aucuparetur. Telesius verò Campanellam hæc memorantem, inscitiamque leuis & otio marcescentis populi taxantem, representit; monuitque vt linguam contineret, aut certè honorificentius de illa gente loqueretur, cuius tanta multitudo ad infernas sedes dudum confluxerat, vt facilè, si libitum illi esset, nos potuisset obruere: Deinde in me conuersus, de Consentinis, inquit, nostris si quid habes noui, scire velim Seuerine; illi enim cum acumine & industria polleant, non mediocrem mihi spem afferunt, fore vt aliquando illustrent philosophiam, quam ego Aristoteli iam pridem mancipatam, in libertatem primus vindicaui. Tum ego, erat olim Consentia plena bonarum artium & disciplinarum; nunc verò, pace tua Telesi dixerim, Ciues illi tui ingenio solertiaque planè abutuntur: studia enim doctrinæ, salutaresque artes auersati, ea meditantur, quæ hominum generi perniciem inferant. Quidam autem veteratores, cum mediocriter in literis profecerint, diuina quadam, si Dijs placet, arte
(caba-

(cabalam vocant) instructos se prædicant, cuius ope de re quavis sciscitanti respõsum carmine expressum actutum exhibent. Quid valeat ad conciliandam in amoribus gratiam, quomodo erui possint Thesauri, quis furti, aut necis fuerit autor, qualis cuiusque rei sit futurus euentus, quonam remedio salutis suæ subuenire quis possit, & ne multis morer, quicquid est in rebus quantumvis obscurum inuolutumque, se arte hac explicaturos profitentur; ac interea homines stupidos, & rationis rerum ignaros, expilant. Hic Donius me interpellans quærebat vtrum nouæ illæ cogitationes, quas in volumine de natura hominis exarauerat, a nostris philosophis probarentur. Atqui ego in ipsis etiam libris fatum esse dictitabam, quando casu nescio quo factum sit, vt commentariolum planè nouum atque elegans, nec ijs quidem innotuerit, quorum omnis cura in peruolutandis physicorum monumentis infumitur: at extare tamen (te vero his verbis designabam) qui obscura & ignota hæc hactenus commenta patefaciat, ac illustret aliquando. Hæc dum loqueremur, aduenere interea Stelliola, Brunus, & alij complures propinqua Patriæ cognatione, studiorumque societate nobiscum coniuncti, qui me nouitium Elysiæ vallis incolam omnibus officij prosequerentur. Inde ego magno amicorum comitatu stipatus, ea loca curiosè peragrabam, in quibus perpetuò nobis est habitandum. Incedentes autem prospiciebamus Parmenidem, Zenonem, Leucippum, Philolaum, Timæum, aliosque Pythagoræos incolas quòdam nostros, in quadam magni fluminis ripa inambulantes.

bulantes. Sed cum ego adire illos gestirem, Stelliola quasi dissuasor, consilij mei, velim, inquit, Seuerine tibi suadeas barbatos illos veteres egregie nobis imposuisse: Nam profectò si ipsorum autoritate remota, ea quæ de natura decernunt ad rem rationemque perpendamus, facilè inueniemus pleraque ab ijs dici prorsus absurdè; Nonnulla verò de industria obscurari, vt interpretantium ingenio ad naturam aliquando reuocentur. Quid autem per Deos immortales ab Antiquis edocti sumus, quod cum his possit conferri, quæ de ratione naturæ accurata obseruatione, ac multa meditatione firmata tradidere Gilbertus, Harueius, Galileus, Cartesius, Digbæus, Hobbes, alijq; huius seculi scriptores? Equidem fateor excelluisse veteres in Mathematicis disciplinis; veruntamē & in his etiam docuere Vieta atque Cartesius ætatem nostram nihil cedere vetustati; vt nihil interea de me Encyclopædia dicam, in qua ita scientiarum omnium syntaxim complexus sum, vt vnum hoc opus (absit dicto inuidia) sit instar omnium quæcunque de Theologia, Physiologia, & mathematicis artibus vulgata hætenus fuere. Tum ego subridens, Noui inquam Stelliola ingenium tuum multiplicemque disciplinam; sed vtinam illa vulgò innotuisset; certè enim nostra Neapolis maiori esset apud eruditos omnes gloria. Nunc verò Encyclopædia illa tua, in qua omne ocium tempusque contriueras, periit iam, ac vix tanti operis index, & lucubrationum argumenta supersunt. Sed quid? Ne tu famæ nominique tuo malè consulisti, qui nouitate verborum abstrusæ
& inau-

& inauditæ doctrinæ caliginem effudisti; cumque multa præclarè inchoaffes, nullum tamen commentariolum perfectum planè, absolutumque reliquisti; sed genio indulgens subtilissimas cogitationes non sine magno rei literariæ damno passus es perire. In istum autem sermonem delapsus, institueram etiam Brunum increpare, quod is cum bonarum artium gnarus esset, sua tamè volumina nugis, præstigijsque, quàm solida doctrina implere maluisset: At verò Galilæi aduentu nostra interrupta est oratio; hic enim cum nos salutauisset, sciscitari statim cepit quemnam progressum habuisset hactenus Physiologia, quam ipsemet omnium princeps ex obseruatione naturæ deductam, cum Geometria felici conatu iugauerat. Præterea numquid noui deprehensum esset in Cœlo vi illius instrumēti, quo acies ad remota cernenda mirificè intenditur; ac demum qualis quantaue eiusmodi organis facta fuisset accessio. Tum ego rem omnem enarrans dixi desertam ferè iam à nostris Italis veram illam germanamque philosophandi rationem, quam ipse ille à se primum excitatam compluribus editis voluminibus illustrauerat; Sed eam tamen apud Populos externos nulla principis & inuentoris (quod sanè dolenter dixeram) mentione facta reuirescere. Fuisse nonnulla in Cœlo nuper animaduersa, quæ quidem minimè abhorrent ab his, quæ iam olim literis ille mandauerat: Quædam porrò esse ab ijs impudenter conficta, qui vt viro clarissimo pares viderentur, laureolam in mustaceo quæsiuere; Deniq; multa in vitris perpoliendis, siue vsu ac obseruatione, siue

siue etiam ratione notata esse, quæ ad acuendam oculorum vim summopere valent; Quin constare iam demum cuiusmodi forma, artificiore fabricanda sint vitra, in quibus ea lege lumen infringatur, vt quicunque ab vno eodemque puncto profilierint radij, ad vnum aliquod punctum angustati conueniant: Ex quo mirabiles existunt instrumentorum species, quæ visionem incredibiliter amplificant. Vix dum ego finem dicendi feceram, cum ecce magnus exteræ gentis concursus est ad nos factus. Primus autem Haruerius, quem vnum in tanta illa multitudine agnoueram, affari me comiter coepit, veteremque amicitiam nouis officijs instaurare: Postea verò licentioribus verbis in me iocatus, dixit nullam me laudem ex Zootomia promereri, quando in animalium extis inspiciendis vsque adeo oscitauerim, vt verum sanguinis motum, a se olim, præmonstratum, non potuerim animaduertere. At ego fatebar fuisse mihi nõ ratione modo, sed autipsia quoque testatum sanguinis circuitum, sed nihil tamen me ausum in re fati manifesta decernere, vt vitarem nostrorum Medicorum inuidiam, quorum factioni extremum profectò fatum ex hoc intento videbam instare. Tum verulamius, qui nobiscum aderat, clamabat Britannorum laudi atque gloriæ maximè inuideri, quòd eorum inuentis exteræ nationes minimè plauderent; semet opes ætatemque inter experimenta consumpsisse, nec aliud vtique gratiæ consequutum, quàm inuidiam. Gilberto pariter de natura magnetis præclare memoranti eos in primis obstrepuisse, qui ex illius ex-

perimentis, & obseruationibus sibi laudem quæsiuere. Sed cum hæc & eiusmodi alia complura iactaret verulamius, Itali nostri inter se clam mussitantes innuerunt discedendum ab ea gente, quæ vi naturæ atque ingenij elata, cum cæteris nationibus insolenter agere consueuerat. At Schipanus interea, vt verulamij ardorem impetumque restingeret, fassus est Britannos multum operæ contulisse ad ornandas & collo cupletandas disciplinas, atque adeo de Republica literatorum optimè meritos esse: Sed eam esse Scriptorum fortunam, vt quò quisque foret præstantior, eo facilius obtrectatores inueniret. Hæc cum dixisset Schipanus visi sunt sibi plaudere Britanni: At nos illos valere iubentes, in reliqua spatia sedesque literatorum. Manibus assignatas ire perreximus. Cæterum quænam vmbra nobis hæc loca perambulantibus obuia prodierint, & quales cum illis sermones habuerimus longum est persequi. Fortasse verò aliàs hæc ad te scribam subtilius; libet enim ea nunc memorare, quæ ab eruditorum Manibus de Peste coram Mercurio fuerunt hodie disputata. Fore autem confido, vt præter voluptatem, nonnihil etiam utilitatis tibi sit allatura hæc enarratio, quæ magnam partem in Sapientium dictis sermonibusque verlatur. At ne diutius morer expectationem tuam, ab initio, quemadmodum res sit gesta, perscribam.

Iam discussa noctis caligine, nouus dies cæperat illucescere, cum Mercurius mortuorum, quos compulerat, agmine iuxta Acherontis ripam dimisso, ad sedes atq; regiones nostras properabat. Nihil verò hic est Timææ,

mæe, quod mireris, licuisse iam nobis infernas sine Sole domos incolentibus, diei noctisque vicissitudines obferuare: quippe non ita dimetiendi temporis curam abieci- mus, vt clepsydris, automatisque machinulis carere velimus. Caue autem, si me amas existimes me quod liberiùs iocari tecum sim solitus, nunc fabulose quicquam tibi narrare. Sed reuertor ad rem. Vbi primum nunciatum est nobis aduentare Mercurium confestim illi cateruatim perreximus obuiam. Tum Cyllenius petaso pinnulisque & virgula instructus, dicebat se ab Apolline missum, vt cum Sapientium vmbreis de rebus ageret, quæ famam eius dignitatemque maximè videbantur attingere. Mercurio se socium administrumque Momus præbuerat, qui cum conuocasset Astrologorum concilium, & suum cuique locum attribuisset ex ordine, silentium fieri iussit, efflagitauitque vti cuncti aures arrigerent, & Hermetem Apollinis mandata perferentem attenderent. At Mercurij, si rectè commemini, hæc fuit oratio. Prometheo quàm iam est, peius vellem, is enim hominem ex argilla lutoque finxit, vt esset, qui molestiam quotidie Dijs exhiberet. Etenim hoc vitium habet ipsa mortalitas: scilicet dum delicijs & voluptatibus affluit, Deorum immortalium prorsus obliuiscitur, & vel fumo parcat, atque nidori, quibus cum nostræ opis est indiga, prolectare nos solet: sed si miserijs ærumnisque prematur, statim Deorum aras exagitat, Cœlumque omne importuna prece sollicitat. Atqui Apollo maximè vnus omnium videtur vrgeri nequissime gentis conuicio; nec porrò quicquam

illum iuuat, quod quadrijugo Solis curru instructus, huc atque illuc totos dies circumuagus feratur, vt lumen cieat, & salutarem calorem, quo terrena omnia, quorum potissimus est in homine dominatus, procreantur & vigent. Quin illi pro tanto munere rependuntur iniuriæ. Quot enim qualesue de nobis fabulas detrahendi causa narrant mortales? Equidem minimè inficiabor dira Apollinem tulisse infortunia; cum & exilio ob interfectos Cyclopes mulctatus sit, & necessitate coactus Admeti iuuenas pauerit, lateresq; apud Laomedontem mercede conductus finxerit; vt silentio præteream infelices amores, Paphnes fugam, atque Hyacinthi cædem. Verumtamen quid gens ingrata eorum, quæ Dij parum decore fecisse dicuntur, memoriam importunè refricat? Sed liceat vsque Poetis insanire, cur tamen Philosophi, quibus nihil videtur esse negotij, nisi vt curiosè res nostras exquirant, audent Soli nitidissimo maculas affingere? Haud impune id tulit lynceus ille Coeli Siderumque speculator Galilæus, qui gloriabatur ea se in Sole Stellisque deprehendisse, quæ nulli mortalium videre ante licuerat; mox enim oculorum lumine captus, nec ipsum quidem Solem cernere potuit; & in tristi cæcitatæ caligine multam vitæ partem transegit. Sed vt ad id veniam aliquando, quamobrem nunc demum hæc loca mihi adeunda fuere: Notum vobis est Manes, quantam in Terris vastitatem effecerit Pests illa, quæ nuper nouis incolis municipia vestra compleuit: At nunc scitote in summa Apollinem esse, sollicitudine ob importunitatem mortalium, qui in eum culpam

culpam tantæ calamitatis transferunt, & Medicinam quoque proscindunt, quod nullum huic malo remedium inuenire potuerit. Illum verò piget pudetque isthæc audire, quippe ita semper se gessit, vt optimè de vniuersa Deorum Mortaliumque societate videatur meruisse; nec profectò quicquam carius, vel antiquius habuit, quàm vt hominum generi salutaris esset, meritoque posset opifer dici, vtilissimæque artis inuentor. At malè sit tibi Homere, qui ad permulcendas otiosorum hominum aures, impias de Dijs fabellas confinxisti, & cum de nobis permulta esses mentitus, tum præterea illud ausus es impudenter effutire, quod olim Apollo ad vlciscendam iniuriam, quam Chryses ab Agamennone acceperat, atrocem pestilentiam in Græcorum classem immiserit, ac ne mulis quidem canibusque pepercerit. Sed vt demus hanc impunitatem garrindi poetis, qui, nisi cum furunt, nunquam sapere putantur, quis tamen ferat illorum impudentiam, qui nouissimam hanc pestem ex defectione Solis extitisse prædicant. Quasi verò Lunæ umbra, quando Terras non valde nimis opacat, adeo ærumnosas ciere possit calamitates, cum tamen alterum telluris hemisphærium nunquam non terræ ipsius umbra, quæ noctem efficit, obscuretur. Est genus hominum, quorum ingenia ad nugas potius fallaciasque, quàm ad bonas artes solidasque disciplinas sunt parata: Hi igitur cum eruditum illum Mathematicorum puluerem nequaquam attigerint, ac vix vnquam in Coelum suspexerint, satis tamen habent notas, numerosque in mathematica ephemeride

de descriptos agnoscere, quo illi studio elati supera atque Cęlestia semper habent in ore, ac de humanarum rerum euentis non aliter pronunciant, quàm si Cęli intérpretes, summique Iouis essent internuncij. Cæterùm omnia quæcunque fiunt in Terris, vi siderum fieri contendunt, bella, excursiones, latrocinia, cędes, adulteria, & quicquid sibi ipsis mortales machinantur, Cœlo tribuunt, mox etiam quod bibant meiantque Stellis imputaturi. Sanè autem ista cum Cœlitum plerosque, tum præcipuè Apollinem non leuiter tangunt; is enim, vt nostis, astrorum principatum, luminumque reliquorum moderamen obtinuit. At quando quidem pessimi sycophantæ, vt suis decretis fidem faciant, nullum aliud proferunt vanissimæ artis fundamentum, nisi auctoritatem eorum, qui præcepta olim Astrologiæ tradiderunt: **Ea re vos omnes, qui in Astrologia excelluistis aduocatos volui;** vestra enim hoc maximè interest, vt pro veritate, atque adeo pro nostra dignitate testificemini ea, quæ de significatione atque euentis eclipsium a vobis mandata literis fuere, non aliquo afflatu diuino fusa, nec vlla physica, constantique ratione, aut certa obseruatione firmata esse; sed quod res est leui coniectura, vel potius vana superstitione fuisse conficta: ne deinceps mendacissimi nebulones, dum humanarum calamitatum causas in Solem & astra referre conantur, a sint ab auctoritate fideque vestra sumere testimonium. Vos itaque si sapitis, ne Deorum iussa negligite. Quæ cum Mercurius dixisset, statim Momus Thalen Milesium manu prehendit & heus tu, inquit, Græcorum sapien-

pientissime, qui in exquirendis astrorum cursibus vsq; ad
 adeo curiosus fuisti, vt omnium primus defectionem
 Solis prædicere potueris, age nunc, effare quo fidere,
 quoue Cœli positu quæstiuosa sit olearum mercatura?
 Est enim fama te olim siderali scientia adiutum pluri-
 mum ex hac negotiatione lucrifecisse. Tum Thales
 iocose, vt videbatur, respondens, lethæi, inquit, laticis
 potus rerum omnium, quas in vita cogitauit, gessique
 memoriam mihi prorsus ademit. At mercurius inte-
 rea Astrólogos monuit, vt ne tempus in nugis tererent,
 sed ad ea, quæ ipse præceperat actutum responderent.
 Iam verò complures se ad dicendum parauerant, cum
 Petosiris audiri se ante alios postulauit, & contenta vo-
 ce sic fatus est. Ego quidem Mercuri geram tibi mo-
 rem, nec verebor palam ferre sententiam de vanitate
 prædictionum, quæ capiuntur ex astris. Sed vide quæ-
 so ne periculosum sit huiuscemodi diuinationes tolle-
 re, mortalesque monere, vt in posterum resipiscant, de-
 que his rebus, quæ superstitiosa leuitate creduntur, ad-
 dubitent. Nam si semel illi animos ex superstitionum
 laqueis exuerint, vos profectò Dij omnes inhonorati
 esuriatis. Quis enim posthac aras vobis extruet, vi-
 ctimasque maectabit? Non passus est Momus Petosirim
 diutius proloqui; sed illum interpellans bone, inquit,
 Astrolege, tu quidem supra quàm oportet in nos offi-
 ciosus videris; cum enim solam testificationem abste-
 expectaremus, tu præterea consilium salutare sugges-
 sisti. Nunc tibi pro talibus meritis silentium indicimus.
 Tum Neepso quanquam ad loquendum compositus
 vide-

videbatur, tamen veritus, vt opinor, Momi cauillationes, clam è confesso sese proripuit. Interea Firmicus ira incitatus clamabat sibi atque vniuerso Astrologorum ordini nō parum iniuriæ fieri, quod ad palinodiam adigeretur: esse commune mortalitatis vitium fallere atque mentiri; ideoque vel omne genus humanum exagitandum, vel certè parcendum Astrologis, quòd in vana fallacique arte versentur. Atqui Momus miror, inquit, quid sit Materne, quod tu, qui nunquam non es solitus assentari mortalibus, nunc tandem Deorum voluntati parere graueris. An verò, quoniam assueuisti mendacijs, piget te aliquando vera fateri? Verumtamen noli putare testimonium tuum alicuius esse momenti. Quis enim est, aut quatus quisque qui nesciat te nimis apertè mentiri, & multa sæpenumero etiam oscitanter hallucinari. Scribis Imperatoris vitam supra mortalitatis sortem esse, atque adeo Cœlo, stellisq; non subijci. O impudentissimam adulationem! Ad hæc decernis quid Mercurij stella significet, si summū Cœli fastigium in genesi nocturna tenuerit: Atqui alterutrum fatearis oportet, vel scilicet illud tibi excidisse, quod Stilbon à Sole nunquam signi vnus interuallo discedere possit, vel certè te eiusmodi præcepta hyperboreis tradidisse. Sed longum est de ijs omnibus dicere, quæ temere & inconsiderate abs te scripta fuere. Vix dum Momus hæc loqui desierat cum quidam de nobiliore familia Astrologi tumultuari & impetum in Mercurium facere ceperunt, exostulantes, grauiterque quærentes ab illo Astrologiam indicta causa dam-

nari;

nari: Dicebant autem valdè iniquum esse pronunciare iudicium antequam sententiæ perrogentur. Audiendum in primis esse Claudium Ptolemæum, qui artem hanc à barbara superstitione vindicatam, in certas rationes ac præcepta redegit, & philosophiæ trutina examinavit: Non esse arti imputandum, quod eam aliqui Autores fabulis & mendacijs contaminauerint, vel quod nonnulli in describenda Cœli facie designandisq; astrorum cursibus errauerint. At certè vnum Ptolemæum omni culpa vacare vt qui & Cœli rationem optime norit, & quatenus Astrologorum prædictiones progredi possint, physica ratione monstrauerit. Tum Hermes vultu seuro & ad maiestatem cōposito, Apage-te, inquit, vmbrae procaces, quid obstrepitis, quid me laceffitis? Eia Ptolemæus vester causam dicat: Vos interea sedete sultis, & quiescite. Assedere iam omnes, subitumque fuit silentium. Mox surrexit Ptolemæus, & sic cepit effari. Tametsi non ignorem quantam mihi inuidiam paritura sit hæc oratio, malo tamen in odium offensionemque multorum incurrere, quàm vel mentiri, vel veritatem dissimulanter obruere: Omnia enim licere potiùs philosopho arbitror, quàm contra verum à mendacio itare. Ergo quoniam nunc mihi res est haud fanè cum indocta multitudine, sed cum Dijs sapientissimoque confesso, præ me feram, atque fatebor me nunquam ita desipuisse, vt Astrologorum prædictis fidem vllam adhibendam esse censuerim. Scripsi iam olim apotelesmata, & obsequeretur Syro alijsque nonnullis, quibus visum est superuacaneam fore subtiliorem il-

lam motuum coelestium doctrinam in libris magnæ
 constructionis explicatam, nisi etiam accederet utilitas,
 quam sibi ex diuinatione pollicebantur. Hoc autem,
 quicquid est flagitij (nam me dedecus admisisse confi-
 teor) mihi facile is condonabit, qui secum agitauerit eã
 vitæ legem conditionemque constitutam esse mortali-
 bus, vt populo nonnunquam, sceneque vt dicitur, sit ser-
 uendum. Atqui nihilominus ita ego Astrologiæ de-
 creta tradidi, vt quanta illis habenda sit fides minimè
 reticuerim: quippe satis superq; testatus sum ea firma-
 menti parum habere, ac reprehendi non iniuria posse.
 Sed disciplinæ tamen ratio postulabat, vt quædam dis-
 simularem, multa comminiscerer, ac identidem fictis
 atque ementitis rebus aliquem veritatis fucum illini-
 rem. Quapropter ineptiores illas Chaldeorum super-
 stitiones vitauit, omniaque (vt in tanta doctrinæ futili-
 tate licuit) philosophicis pigmentis aspersi. At certè
 nescio quomodo humana credulitas plus autoritatis &
 fidei, quàm speraueram, præceptionibus nostris adiun-
 xerit. Enimvero non veriora esse pythia oracula, quàm
 nostra apotelesmata censent Astrologi. Valde autem
 miror cur tantopere illa probentur, quæ quotidie vsus,
 & euenta refellunt, nec non grauiora rationum momē-
 ta deficiunt: Quanti enim argumenta illa æstimanda
 sunt! luna vim habet ciendi humores, quia terræ pro-
 xima est, atque huius vapores combibit. Saturni stella
 refrigerat, quia valdè recedit à Sole. Media Martis in-
 cendit, quia supra Solem proximè fertur. Phosphoros
 propter corporis sui magnitudinem humiditas expira-
 tiones

tiones ex locis terræ vicinis ad se rapit, & alia id genus
 commenta, quibus tanquam principijs constituta est
 ars vniuersa. Ad hæc quàm temerè illud creditur, in
 quo fundamentum Astrologiæ positum est: Nimirum
 vim quamdam è Cœlo sideribusque in Terram diffun-
 di, quæ omnia quæcunque è terreno principiorum ge-
 nere concrefcunt, moderetur, atque gubernet. At enim
 quamuis Solis efficientiam viresque res ac euenta de-
 monstrant (quippe eius natura cum tota feruida sit, cæ-
 teris naturis calorem, quo illæ viuunt, vigentque iugi-
 ter impertit) quis tamen eiusdemmodi vim in reliquis
 stellis experiri, vel animaduertere vnquam potuit? Nam
 quas Astris affingunt occultas vires, nisi Deorum ali-
 quis præmonstrauerit, mortalium nulli, vt ego arbitror,
 licitum erit perspicere. Quid verò memorem Astro-
 logorum commenta, falsasque opiniones de Mundi
 structura? Nemo quidem est nescius me de situ, atque
 ordine planetarum secus atq; se res habet, constituisse.
 Illud enim præter cætera me fugerat, quod perennis er-
 rantium stellarum conuersio sit circum Solem. Que-
 nam igitur habenda fides est præceptionibus nostris,
 quæ planetarum vires ex situ decernunt? profectò enim
 si stella Martis propter Solis propinquitatem incendat,
 quanto magis exurant Venus, Stilbonque qui proprio-
 ribus circum Solem orbitis se conuertunt? Atqui non
 ante finem dicendi faciam quàm ostendero perperam
 Astrologos nostra citare apotelesmata, vt probent pe-
 stilentia in italas gentes iam dudum sæuientis, nullam
 aliam fuisse causam, quàm Solis Eclipsim, quæ proximè

præcessit . At mirari potissimum licet , quàm belle egregij isti vates de peste diuinauerint, si mul ac omnia passim loca viaeque mors completerat exanimis corporibus, aceruatimque cadauera accumulauerat. Agite igitur expendamus quam aptè illa decreta, quæ ex nostris præceptis sumuntur, quadrent euentis. Scriptum quidem est in nostro tetrabiblo calamitates, & ea quæ prouincijs vrbibusque generatim eueniunt, ex Lunæ Solisue potissimum defectionibus existere, atqui in his considerata esse tum loca, seu regiones ad quas pertinent effectus, tum etiam tempus, genus, & naturam euentuum. Hæc verò ita exposita sunt, vt latiùs patere videantur, ac in plures casus disparilesque exitus possint accomodari: Quæso enim à vobis, vt has præceptiones ad nouissimam Solis defectionem dirigatis. Primùm autem existimandum ad ea loca attinere effectus, quæ leonis signo, in quo nimirum Luna cum Sole congressa est, eiusque trigono subijci putantur. At verò quam latè eiusmodi regiones recententur? Scilicet Britannia, Belgium, Germania, Italia, Iberia, aliæque plures prouinciæ talem in numerum ascribuntur. Atqui pestilentia postquam Neapoli cæpta est grassati in eas duntaxat regiones est peruagata, quibus ob loci propinquitatem, aliamue causam cum peste affectus commercium fuit, nec sibi satis a contagione cautum est. Rursus in quadrupedibus damnum minatur leonis signum, in quo Sol defecisse visus est: Verumtamen bipedum tantùm, ni fallor, hæctenus clades fuit. Tandem verò eiusmodi fuit Martis & Saturni, Lunam Solemque obsidentium

in hac eclipsi constitutio, vt ex illa prædici potuerint bella, seditiones, vrbiū excidia, depopulationes, Principum indignationes subitæ necesse, rapinæ, latrocinia, Iuuenum, senumque interitus, frigus & æstus, morbi diurni & celeres, vastitas, caritas, & ne multis morer, nihil adeo ærumnosum calamitosumque hominum generi potest obtingere, quod ad istam Solis defectionem iuxta apotelesmata nostra referri non queat. Possem alia multa de Astrologiæ vanitate dicere, sed nolo esse longus; concludam tamen ita omnia huius artis decreta futilitatis plena mihi videri, vt nihilo magis desipere eos putem, qui fidunt illis, quam qui multum operæ laborisque in iisdem refutandis insumunt. Dum hæc loqueretur Ptolemæus, fremebant Hali, Cardanus, Naboda, Magius, alijque Astrologi illius sectam disciplinamque prosequuti. Atqui Mercurius approbavit eximij mathematici sententiam, laudauitque ingenuam eiusdem confessionem. Momus autem Ptolemæi assentationem leuiter notans, commendabat Copernicum, Braheum, Keplerum, Lansbergium, & Galileum, qui cum in cæteris Astrologiæ partibus excelluissent, hoc prædictionum genere minimè vsi fuerant: mox ad Cornelium Agrippam conuersus ab eo postulauit vt more atque exemplo Ptolemæi Astrologiæ vanitatem fateretur: at ille aiebat se olim omnia, dum viueret, expleuisse; nec Astrologiam tantum, sed plurimas etiam artes confutasse, earumque futilitatem ac falsitatem editis iam voluminibus promulgasse. In eandem ferme sententiam loquuti sunt Sixtus Hemminganus, & Marsi-

Marsilius Ficinus. At nonnullis subturpicula videbatur palinodia: quapropter mussabat confessus, iamque difflonis vocibus subsellia personabant, cum Mercurius iniri cæterorum suffragia, ac numerari sententias iussit. Quamquam autem multi sunt inuenti, qui in propugnandis Astrologiæ decretis pertinaciter obstinarent, omnes tamen quicumque cogitationes suas ad rationem reuocare consueuerant, eius artis fallacias testabantur. Hi autem & si minus numero, autoritatis certè pondere præcellebant. Momus interea eorum, qui abnegauerant chirographa testificationesque excipiebat. Cæterum Mercurius cum satis superque ab Astrologis sibi factum esse videret, Medicos aduocauit, cum quibus longum sermonem habuit. Initio autem multa disleruit de Medicinæ dignitate, deque summa difficultate, quam habet hæc ars: deinde memorauit honores penè diuinos, quos primis medendi artificibus decreuit antiquitas. Tum dolere se dixit Medicinæ vicem, grauiusque ferre, quod ars illa, cuius origo Cælo dicata, Dijsque fuerat adscripta, iam demum in hominibus vilissimis, atque nequissimis exfunderetur: Ad hæc detestari Medicorum flagitia cepit, atque in eos vehementer inuehi, qui naturæ contemplatione, bonisque artibus posthabitis, satis habent promissam barbam pascere, & obsoletiori habitu, atque vestitu perridiculam quamdam grauitatem affectare: Præterea intolerandam aiebat sibi videri illorum impudentiam temeritatemque, qui cum tempus industriamque triuerint in his perdiscendis, quæ minus nihilo sunt, nec ad sanationes
mal-

malorum quicquam attinent, omnibus tamen quicunque in humanum genus inuadunt morbis, salutarem medicinam pollicentur, audentque ipsi etiam pestilentiae non suo minus, quam aegrotantium periculo, inutiles curationes adhibere. Ad extremum summis medendi magistris, edixit, ut rationem inirent, quemadmodum labanti medicinae sit occurrendum, consulendumque mortalibus, quos Medicorum inscitia ante diem exhaeredes vitae facere consuevit: itemque perpenderent utrum expediat peste obsessos medicaminibus tentare, an verò nulla pestilentiae sit medicina, respuatque id malum medicae artis auxilia. Vix dum Mercurius finem orationi suae fecerat, cum e circumstantium turba quidam profilit, caperata fronte, oculis toruè tuentibus, hircina barba, ac omnino monstrosa deformitate ridiculus: Vnum aliquem ex Caprigeno Satyrorum genere te intueri dixisses. Is autem ubi omnium ora, atque oculos in se vidit esse conuersos, frontem contraxit, et sapientem barbam manu permulsi: Deinde verò post longas extreationes, cepit horrifona voce profari. Primum autem multa de se ipso, deque suis studijs atque conatibus gloriosius praedicauit; mox rationem proposuit, qua instaurari medicina, atque in pristinum statum decusque posset restitui: Nimirum compescendum esse dixit ingeniorum aestum, praecidendamque Medicis libertatem nouandi, excutienda item de manibus discipulorum Chemicæ studia, submouendos Paracelsi, Helmontij, Harueij, & aliorum Nouatorum libros; ad vnius tantum Galeni lectionem

nem adigendos omnes, quicumque Medicinam factitare voluerint; sic enim fore, ut ij certas medendi rationes, ac præcepta seruantes in morborum curationibus feliciter progredierentur, atque adeo ignominiam, calumniæque vim prorsus effugerent. Postremo de pestilentia ad hunc modum decreuit, necessum scilicet esse, conquisitis rationibus atque argumentis, de illius natura disceptare, ut constare tandem possit, utrum pestis intemperiei, an totius substantiæ sit morbus; hoc autem cognito, curationem quoque cognitam iri, & intemperiem quidem contrarij appositione depelli, totius autem substantiæ morbum alexipharmacorum usu sanari. Hæc ille & complura eiusmodi, quæ memorare piget, insulsa loquacitate iactauit: at omnia protinus magno astantium risu, atque cachinnis, ut par erat, accepta fuere. Sed cum interea ingens perturbatio, clamorque concitaretur, cauit Mercurius, ut nequis iniussu ad dicendum suo, prodiret. Tum Hippocratem, cuius magna apud omnes esse videbatur existimatio, primum eloqui iussit: itaque ceteris silentium fuit, ille verò sic inquit. Medicina artium omnium præstantissima Deorum munere beneficioque data mortalibus, deprauari iam tum cepta est, atque euilescere, cum primum ab studio sapientiæ ad mercedem quæstumque, fuit abducta; sed enim quicumque in quæstuosa arte versantur, omnem operam industriam cogitationem uentem denique omnem in pecunia figunt: præque argento famam gloriam doctrinæ studia, cæteraque mortalitatis decora atque ornamenta contemnuunt. Quare sic
mihi

mihi perspicere videor abiectiorem sordidioremque in dies fore medicinæ conditionem, usque dum disciplinam suam Medici mercede locauerint, & præclarissimam artem turpiter seruire coegerint. Ergo ut sua medicinæ laus dignitasque reddatur, in rem, ni fallor, fuerit, ut ijs duntaxat medendi facultas concedatur, qui non auiditate numerorum potius, sed sapientiæ studio ad hanc artem feruntur. Sic enim medicinæ tractatio ab illiberali, sordidoque quæstu soluta, & ab auaritiæ crimine liberata, hominum generi maximè salutaris esset, ac optimo & nobilissimo quoque dignissima. Quin etiam abstrusa difficilisque disciplina quotidie illustraretur ab his, qui vel occulto quodam naturæ iussu ad eam inflammati rapiuntur, vel laudis gloriæque percipidi in discendo, quàm in adipiscendo malunt occupari. Cæterùm de pestilentia tantum habeo dicere, me nunquam hoc morbo laborantibus medicinam fecisse, nec vllam in Templo Æsculapij schedam inspexisse, quæ remedia pestis indicaret. Nam quod memoriæ proditum est Atticam olim mea cura ex imminentis pestilentiæ impetu ereptam seruataque fuisse, ad præcepta potius ciuilibus prudentiæ, quàm medicæ professionis est referendum. Quid quod multa mihi tribui video a nominis nostri studiosis, quæ (ut verum loquar) vel omnino sunt commentitia, vel certè mihi profus excidere. Incredibile est quantis plausibus, quantaque admurmuratione commendata fuerit Hippocratis oratio. Ipse ille Deorum hominumque obiurgator Momo non recusauit summam nobilitatis, doctrinæque

laudem sapientissimo Seni tribuere . At vnum tamen hoc haud quaquam celauit, multa de illo græcula vanitate, ac populari fide falso narrari, quale illud est, quod e profapia Deorum fuerit, itaque naturæ rationem virtutesque omnes tenuerit, vt tam fallere quàm falsi nesciret . Nec id quidem reticuit, quod plerique mortaliū non re ducti, sed opinione istius autoris, sententias cum diuinis oraculis auderent exæquare; quin multa quoque essent multorum subinsulse absurdeque dicta, quæ quoniam ex eius disciplina effluxisse putantur, in omnium ore vigerent, & stultissime crederentur. Tandem non veritus est dicere Hippocratem de ægrota ac prope corrupta medicina ita ratiocinatum fuisse, vt diligentior in aperienda morbi causa, quàm in curatione præscribenda videretur. Hæc cum dixisset Momus, loquendi potestas facta est Herophilo . Ille verò aiebat medendi scientiam in recondita multiplicique cognitione positam esse, quam nemo possit assequi, nisi qui ingenio valeat, omnemque laborem industriam & rationem ad rerum naturæ contemplationem conferat: iccirco ab se conditam subtiliorem illam sectam, cui studium in primis fuerat scrutari hominum corpora, causasque valetudinum oculata fide recognoscere, & præterea herbarum, rerumque omnium, quarum in medicina vsus esse potest, vires & effectus inquirere. Sed postea Medicorum inscitia inertiaque factum esse, vt secta hæc atq; institutio desereretur; ac in his medicinæ professores potissimum occuparentur, quæ garriendi magis, quam medendi rationem videntur attingere.

Dan-

Dandam igitur esse operam, vt Medici rectiorem illam
viam à se olim monstratam denuo ineant, & adhibita
frequenti dissectione perquirant qualis nam cordis &
venarum sit pulsus, per quas vias sanguis fluat refluat-
que, quonam motu alius & intestina cieantur, & alia
eiusmodi in viuus dumtaxat exploranda, vt constare
iam demum possit quem vsu, & quam vim quæque
pars habeat. Herophilum plura loquuturum repressit
Mercurius, qui detestatus est immanem illius carnifici-
nam atque crudelitatem, quod viuorum hominum al-
uos & præcordia inciderat, artemque salutis humanæ
præsidem atrocissimæ internecioni detiouerat; quum
alioqui liceat pari sanè fructu, at sine scelere extispici-
nam in brutis animalibus exercere. Tum Erasistratus,
quoniam hoc sermone se quoque notari videbat, eru-
buit, at nescio quid cum Archigene secretò colloquu-
tus se in mediam turbam, confertamque multitudinem
abdedit. Interea ad d. cendum surrexerat Asclepiades,
qui ad rhetorum morem compositus, elegantem orna-
tamque habuit orationem: Totus autem in eo erat, vt
ostenderet medendi rationem vulgò vsurpatam, plus
incommodi, quàm adiuuenti afferre mortalibus; vt
quæ periculosas ancipitesque inualetudinum curatio-
nes præscribat, & ferrum ignem atque pharmaca ipsis
morbis nocentiora & molestiora sæpissimè adhibeat.
Multis præterea grauibisque argumentis docebat me-
dendi viam à se olim tritam ceteris anteferendam, quod
omnium tutissima foret: quippe cum acriora medica-
menta & remedia vehementiora sustulerit, omnemq;

curam confixerit in victus ratione, frictione corporis, ambulatione, & gestatione, quæ quidem auxilia nec valde iniucunda sunt, nec hominum naturæ nimis infensa. Denique præ se tulit medicinam haudquaquam inutilem peste laborantibus fore, si ea potissimum adhibeantur, quæ manantibus corpusculis iter aperiant, expirationes cieant, & vitalem vim actutum promoveant. Finierat Asclepiades varia cum adclamatione. Sed Momus cum illius ingenium eloquentiamque magis laudibus extulisset, non veritus est deinde nonnullam eidem labeculam aspergere: Subiecit enim morbos non facundia, sed remedijs curari; ac perperam eos facere, qui relicta efficaci medicina, ægrotantibus blandimenta, illecebrasque proponunt: denique omninò detestabilem esse illorum impudentiam, qui valentiora medicamina, quorum vsum minimè norunt, audent procaciter improbare. Senserat Asclepiades se momi sermone perstringi, quare excusationem parabat. Sed Mercurius ne longius res procederet, statim Thessalum monuit, vt loqueretur. Hic autem quanquam liberri mi oris, Deum metuebat, quoniam tamen & ipsi dicendum aliquid fuit, sic inquit. Qualis ego quantusque fuerim medendi antifex, Dijs hominibusque arbitror esse notissimum; quippe vnus ex omnibus extiti, qui vera tuendæ valetudinis, curandorumque morborum decreta præscripserim; nouamque condiderim sectam, quæ omnium quot quot ante fuerant, medicorum placita delere potuerit. Sed vt primum inter viuos esse desij, medicinæ studia, quorum nullum apud Manes vsum

vsum fore intellexeram, deserui, curamque ad ea retu-
 li, quem mihi cum vmbri versanti in rem essent. Inte-
 rea omnia quæcumque de medendi ratione meditatus
 ante fueram, mihi fateor excidere. Quamobrem ve-
 hementer doleo, quod ad ea, quæ à me postulastis, nihil
 planè queam vel meo ingenio, vel vestra expectatione
 dignum respondere. Gestiebat Momus aliquid elo-
 qui, cum Mercurius Galenum iam iam surgentem, &
 ad dicendum paratum, protinus inuitavit. Mirum
 quàm studiose cunctus pene confessus Galeni sermo-
 nem attenderet: itaque omnes propemodum aures ere-
 xerant; ille verò vberrimum fundens verborum flumen
 sententiam suam cæpit expromere. Initio autem se ip-
 sum magnificè iactans memorabat vti iam inde ab ado-
 lescentiâ Niconis parentis sui ductu atque institutione
 ingenuas artes, liberalesque disciplinas nauiter hauserat,
 donec somnijs ita monentibus animum ad medici-
 nam transtulerat, cuius noticiam tanta felicitate fuerat
 assecutus, vt omnes quot sunt, quotque fuere Medicos,
 vel famæ celebritate, vel editorum voluminum copia,
 superare potuerit. Præterea commendabat summo-
 pere methodum, qua ipse in inuenienda, tradendaque
 medendi scientia vsus. fuerat: aiebat enim indefesso se
 studio cura & peregrinationibus admiranda artis, na-
 turæque opera vestigasse, & certas demonstrationum
 leges quæsiuisse, quas e geometricis theorematibus ma-
 gna industria ad medendi artem traduxerat. Quippe
 geometrarum more Medicinæ fundamenta locauerat,
 & axiomata suæ artis constituerat. Omnia ex peruul-
 gatis

gatis quatuor elementis concrefcere, & rerum naturam ex principum qualitatum temperatione pendere, quarum fymmetria fanitatem, diffidium verò morbos & mortem efficeret. Omnes præterea qualitates ex principibus oriri, rerumque omnium vires ex elemētis prodire. Contraria contrarijs curari, calidum frigido, humidum ficco, & cætera, quæ ex dictis nullo penè negotio deduci viderentur. Hanc verò ille viam facilem efle dicebat, aptamque ad differendum de his omnibus, quæcunque in medicas difceptationes cadere poffunt. Si quæ verò ex hisce fundamentis minus aptè deriuarentur, occultis quelitatibus efle ad fcribenda. Hæc ille, & eius generis alia de ratione, qua fuæ artis principia confiruerat, pluribus verbis, & nimis, more fuo, copiofe difleruit. Mox etiam aufus eft dicere Deos de ipfius falute mirificè fuiffe follicitos, quod ad illuftrandam, perficiendamque medendi artem natus videbatur: ac proinde Antonino expeditionem in Germanos apparanti, eumque fecum adducere cogitanti, Æfculapium præcepiffe, vt ne ipfi libertatem viuendi præcideret, progressusque in fcientijs obturbaret. Multa item de confilio Deorum fe feciffe prædicabat, ac interdum etiam infomniorum monitis ductum præfcripiffe valetudinis curationem. Præ fe enim ferebat fe manus arteriam femel atque iterum incidiffe, vix vlla impulsum ratione, fed ita quidem iubentibus fomnijs. Iam verò Galenus dicendi ftudio incitatus, fe ipfum & fuafudia impenfius efferebat, cum Helmontius fubmiffa voce agens, tantum vt proximi confeffores audirent,

Hui,

Hui, inquit, Ecquando præclarus iste nugator finem garrandi faciet? Parum ne est quod perniciosam illam & maximè sanguinariam sectam instituit, quæ plurimas omni tempore orbi abstulit illustres animas impunè & vindice nullo? Etiam ne audet Manes tandem infestare, & insolenti ista loquacitate aures nostras obtundere? Audit hæc Momus, plausitque homini ad loquendi licentiam libero; Tum demiror, inquit, Helmonti quid sit quod pestis, quam iugulatam, extinctamque iam pridem condideras tumulo, nunc denique reuixerit, ac in mortales, impendio magis grassetur. Atqui ille se excusans aiebat inuidisse suis conatibus fortunam, quandoquidem nec Alchaesti compositionem assequi, nec mirabile medicamentum ex bufonibus paratum, fata sibi dum viueret, experiri permiserant. Dum autem in eiusmodi sermonibus occupati Momus Helmontiusque pressis labijs commurmurarent, Galenus interea incitata, & quasi exaggerata altius oratione de pestilentia differebat. Porrò autem Paracelsus, Seuerinus Danus, Dornæus, Crollius, & alij complures fumi carbonumq; nigrore squalentes, palam fremere & obstrepere ceperunt. Quapropter Mercurius Galeni sermonem interrumpens, satis, inquit, Medicorum disertissimè eleganti tua oratione nostras aures detinuisti. Nunc quoniam Cymistæ dicere aliquid gestiunt, patere quæso, vt illos paulisper audiamus. Tum Paracelsus nihil cunctatus exiit, cepitque continuo omnes omnium ætatum Medicos licentioribus verbis incessere.: ac in Galenum præsertim insultans, præ se tulit atque pro-

professus est nullam vnquam in orbe terrarum extitisse
 pestilitatem, quæ mortalium generi cladem maiorem
 inflixisset, quam ipsius medicinam: Multa deinde de
 sua doctrina industriaque prædicauit; nec verò eum di-
 cere puduit se vnum extitisse, qui Medicinæ instaura-
 tor reformatorque, ac artium planè omnium monar-
 cha meritò ac iure posset nuncupari. Post hæc orsus
 est de pestilentia dicere, sed sententiam suam incondi-
 tis verbis, & inaudito quodam dicendi genere obscura-
 bat. Aiebat enim pestem secundum philosophiæ te-
 chellicæ fundamenta esse Cometam Microcosmi, cu-
 ius vis in eo est posita, quod arsenicalis aer in sua regio-
 ne conclusus, ex primo corpore genitus, & ab yleido
 secretus ad tartarum cessit, quo circa per id temporis
 mors arsenicali lancea per firmamenti basiliscum cor-
 pus humanum transfigit: fieri autem pestilentiam per
 processum virtutis microcosmici elementi aquæ, eo-
 dem planè modo, quo rana progignitur: quandocun-
 que videlicet Mercurius ex venefica vi à Solis euestro
 sibi delata exaltatur, ac lethale virus concipit ex quin-
 cuplici ente diuino, astrali, pagoyco, venenato, & natu-
 rali. Plerumque verò excrementa stellarum pesti esse
 prænuncia, & ab eorundem forma, atque figura, futuri
 morbi genus posse prædici. Cæterum postquam de na-
 tura, differentijs, ac signis pestium tali quodam modo
 disseruit complura deinceps de earundem curatione
 subiunxit noua quædam & inaudita, sed pleraque etiam
 ridicula, & anilis cuiusdam superstitionis plena. Quæ
 cum astantes audirent videre protinus & cachinnari
 cæpe-

ceperunt: at Erastus iracundia percitus proclamabat puniendam esse effrenatam impudentissimi Circulatoris audaciam, vlciscendamq; iniuriam, quam ille vniuersæ medicorum familiæ ausus erat inferre. Hic Mommus leniter arridens, Nolite, inquit, manes existimare Paracelsum nugari, aut certè desipere, quod nouã inuitatamq; cum loquendi, tum philosophandi viam inierit: quippe solebat ille olim dum inter viuos degeret epoto affatim meraciori vino ad Epicuri intermundia diuertere, vnde & inauditam, vestroq; orbi profus incognitam medendi rationem arripuit, & nouum etiã sermonis genus edidicit. De hinc ad Mercurium se applicans, propiusq; admouens: Ne nos, ait, planè ineptire videmur qui tantum temporis in auscultandis medicorum nugis insumpsimus? At quæso quousq; nostras aures ab importuna istorum garrulitate patiemur exagitari? Ille autem subridens rectè, inquit, Mome loqueris: atqui nihil medici antiquiùs habent, quàm mutua inter se iactare conuicia, & intempestiua loquacitate garrere. Ec quis verò aufit nugandi veniam illis denegare; quibus concessa est impunitas occidendi? Sed heus tunc tibi graue ac molestum est hic ampliùs immorari? At verò mihi certum est deliberatumque non ante hinc discedere, quàm Stelliolam differentem audierim. Nam hic profectò mihi videtur singulare aliquid, nostraq; dignum expectatione esse dicturus: quippe cum cæterorum medicorum dissimilis, indolem nescio quã probitatis speciemq; præ se boni viri ferat. Tum Stelliola cunctabundus, & quasi verecundans huiusmodi quadam oratione exorsus est, Ego verò Dij immorta-

les huc ignarus quid ageretur adueneram. Nam certè non ausus essem inter medicos considerare, si fore putassem ut mihi non audiendi solum, sed dicendi etiam ratio esset habenda. Ecce quid enim de his, quæ medendi scientiam attingunt vestris auribus dignum ego tandem expromserim, qui omnium minimè in medicina facienda laborarim. Verumtamen quoniam me quoque post celeberrimos viros effari iussistis, vos oro ut patienter bonaque cum venia mea verba veritatis studio licentiùs iactata, exaudiatis. Principio quod attinet ad medicinam videre mihi videor vix reparabilem esse illius casum, nisi Apollo artem inuentioni suæ consecratam labantem & propè cadentem fulserit, & tandem aliquanda firmioribus præceptis certioribusque rationibus fundatam restaurarit. Enim vero studia illa præceptionesque medendi, quas Græciæ monumentis traditas hausimus, nil fere aliud continent, quam inanes coniecturas & absurda commenta, quæ ad sanitatis tutelam & valetudinis curationem ineptissimè referuntur. Viguit iamdiù vigetque etiam celeberrima rationalium secta, quæ garrulis distenta disceptationibus ad loquendum est aptior, quàm ad medendum. Clamant utique atque testantur rationales medici nullam esse medendi scientiam, nisi corporum rerumque ratione comperta. Sed quis rerum initia nouit? Quis humani corporis structuram usumque partium & naturales actiones complexus est animo? Quis abditarum & morbos continentium causarum scientiam est assecutus? medici igitur, qui rationales videri volunt, quæ profitentur scientiam omnino ignorant. Ex quo fit ut ancipites periculo-

culosasq; curationes morbis admouere cogantur. Vetus iam est & maiorum exemplo cunctis ferè in morbis vsitatum sanguinem mittere & corpora perpurgare: Sed quali, Dij immortales, ratione quae coniectura hæc instituunt remedia? Scilicet vim naturamque sanguinis minimè norunt; Nam quod illum aiunt in iecinore gigni, atque inde per venas in omne corpus ad partium nutritionem diffundi, falsa potius ratiocinatione, quam certa argumentatione aut obseruatione concludunt. Tam etsi audio recentiores quosdam præstâtissimos artifices verum sanguinis motum vestigasse, eiusque originem vtilitatemque editis voluminibus aperuisse. Purgantium item pharmacorum, quorum vim & effectum vident, causas profectò ignorât. Nec verò quisquam hæctenus agnouit vias, per quas humorum illuues ex vniuerso corpore ad alium deducatur. Sint autem hæc rationalis medicinæ flagitia; at certe culpa non vacat Empyricæ: quanquam enim ad curandi rationem plurimum conferat experientia, & salutaria quædam remedia mortales longinqui temporis vsu ac periclitatione perceperint, Sæpe tamen obseruationes ad exemplum inutiliter reuocantur: Neque eadem omnibus etiam in similibus casibus opitulantur. Quidquid perpauca tot seculis, tantisque ingenijs annitentibus animaduersa sunt medicamenta, quorum vsu morbi certò tutòq; curentur. Quæ cum ita se habeant non iniuria reprehendetur ars illa, quæ ignotis rebus fallacibusque præceptionibus continetur. Porro autem quis ferat illorum impudentiam, qui dum in arte medendi præstantes videri volunt, ingenij exercitatione,

doctrinæq; studijs posthabitis, ad gloriam famamque popularem dolis atque astu contendunt; & quantum quidem disciplinis bonisque artibus deficiunt, tantum illecebris, & affectata grauitate supplere conātur. Ceu verò magorum opus sit obstipo capite incedere, capillos tondere, & luculentam pascere barbam, vultum induere grauem atq; seuerum, quascunque inter gentes & in omnibus sermonibus colloctionibusque aphorismos & sententiolas aliquot ingenti verborum volubilitate fundere, & alia eiusmodi, quæ mulierculis & imperitæ plebeculæ magnam pollicentur sapientiam. Sed quid ego medicorum officinas technasque cōmemorem. Vox me tempusque deficiet, si quæ dici possunt de huius gentis improbitate coner exprimere. Ceterum de pestilentia sic equidem arbitror nihil hactenus Medicorum studio conatuq; fuisse conquisitum, quod funestissimi mali causas vel curationem attingat. Miror autem cur tot & tanta quotidie de peste volumina exarentur, cum nemo nō fateatur incomprehensam esse illius naturam, & omninò ab humana intelligentia remotam: Scilicet insitum est non nullis quantum minus sciunt quæ scribunt, tantò plura conscribere. Neq; verò tantum ego, mihi sumo vt quod alij ignorauerint, id scire me putem: quippè persuasissimum mihi est medicinam multum habere caliginis, nec pestilentia modò, sed cæterorum etiam morborum causas esse inexploratas. Nec profectò diffiteor medendi artem quandoq; in agendo feliciorē esse, quàm in contemplando: Videmus enim morbos plerunq; non percepta causa curari, & vttiliora remedia non consilio, vel cer-

ta ratione, verum casu periculosisque experimentis esse
 comperta. At vero in exquirendis medicamentis, quæ
 pestem abigant vsus ratioq; mortales planè defecisse vi-
 detur. Sed cum mihi iam obtigerit aliquando; vt mor-
 tiferæ contagionis vim effectusq; propria obseruatione
 perciperem, & multa cum in languentibus experiendo,
 tum in mortuis extra inspiciendo animaduertentem, te-
 neor profectò aliquid ex his, quæ mecum ipsè sum cõ-
 mentatus expromere. Visum itaque mihi in primis est
 pestilentia affectos haud aliter angere moriq; ac eos, qui
 ex febre, quam vocant malignam, intereunt. Sanè au-
 tem nihil peculiare est quod miremur in peste præter
 contagium, cuius vi gliscit illa in dies serpitq; & vrbes
 importuna clade deuastat; cetera enim malignis ple-
 runq; febribus sunt communia. Immo verò dissectione
 compertum habemus iisdem prorsus signis notisq; inu-
 sta esse eorum viscera, quas seu pestilentia seu maligna
 febris peremit; quippe vtrobiq; videre est aluum inte-
 stina præcordia et omnia planè viscera purpureis aut li-
 uescentibus pustulis vndiquaq; conspersa; sanguinemq;
 in dextero præsertim cordis ventriculo concretum, atq;
 in duriusculam massam coactum. Quæ cum ego obser-
 uassem cepi mecum quærere num eiusmodi morborum
 causa statuenda sit in halitu spiritusq; illo, qui continetur
 in sanguine, & vitam salutaremq; calorem vniuerso
 corpori infert. Et verò suspicatus sum omne vitium
 in sanguine esse, mortemq; ex illius corruptione pende-
 re. Corrupti autem sanguinem dico, non quod oculo-
 rum iudicio putris & in alienam naturam versus muta-
 tusq; videatur; sed quod vitali illo halitu pereunte eua-

nidus fiat, facileq; concreſcat in grumos; atq; adeo nequeat e dextero cordis ſinu in ſiniſtrū trajici. Hinc verò liquet cauſſa contagij; quippè halitus expirationeſq; à morbido corpore exhalantes circūfuſo aeri permiscentur, eiq; lethale virus cōmunicāt. Ex quo colligitur peſtiferā contagionē faciliùs propagari in aere puro ac tenui, quā in craſo atq; concreto; haud aliter atq; experimur in effluuio, ſeu vi illa qua ſuccinum pleraq; corpuscula ad ſe cōuertit & rapit: Poſſem autē hic oſtendere quò fiat vt loca et plerèq; regiones certis quibuſdā tēporibus peſtilentē contagionem ſuſcipere aut proferre nō queant: Sed miſſa hæc faciā ne in otioſis diſceptationibus noſtra teratur oratio. Porrò ne nihil videar de curatione peſtis attingere, fateor ſatiùs eſſe lāguentes naturę, quā medicinę cōcredere; quandoquidē Medici pernicioſa plerumq; adhibent remedia, peſtiferoq; halitu polluti ipſos interdū ſanos inficiunt. Huc accedit quod nonnulli medicorū indiſtrię fidentes incautiùs agunt, ſequè periculis committunt audaciuſ: Cum tamen nullum ſit præſtantiuſ aduerſus diram peſtilentię cladem præſidium, quàm cauere ab his omnibus, quæ lethali halitu fuerint inquinata. Cum dixiſſet Stelliola, facta eſt omniū admurmuratio. Sed Momus ad me conuerſus multa percuntabatur de his quæ ego in nouiſſima peſtilitate obſeruaueram. Tandem verò iubente Mercurio cepit ſapientium reſponſa perſcribere, vt Apolliniſ mandatiſ ſatiſfaceret. At ego interea epiſtolam hanc feſtinationiſ plenam ad te ſcripſi. Vale & amicis noſtriſ Baptiſtæ Capucio & Leonardo a Capua meo nomine ſalutem dicito.

TH.

TH. CORNELIVS

Francisco Gliffonio & Thomæ Villio . S.

*P*ervenere nuper in manus meas perelegantes vestri Commentarj de Hepatis anatome, itemq; de Fermentatione atq; de Febribus, quorum lectione mirificè sum delectatus: ex his enim perspicere mihi videor vigere in florentissimo Oxoniensi Academia scriptores, qui ad illustrandam illam Physiologie partem, quæ ad Medicinam pertinere creditur, studium ingeniumque viriliter conferant. Neq; verò id doleo, quod nonnulla ex his quæ meditatus olim fueram, atq; in Progymnasmatibus descripseram, à vobis prius fuerint euulgata: quin mihi maximè gratulor, quòd sentiam cogitationes meas cum vestris observationibus mirabiliter conspirare. Ego sanè ab hinc annos duodecim animadverteram corpus non sanguine auferescere atque nutriri, sed alio quodam succo, qui secretus à sanguine per membranas & nervos in partes diffunditur: huius autem coniectura argumenta non modò in Progymnasmatibus iam pridem sum persequutus, sed compluribus etiam indicavi amicis cum nostratibus tum exteris, præsertim verò Arnoldo Huiberto Batauo, & Erasmo Bartholino, alijsque ex Dania doctissimis viris, qui ea tempestate peregrinantes Neapolim aduenerant. Verùm præter animi sententiam euenit vt Progymnasmatum editio, quam aliquandiu consultò procrastinaueram, tandem in annum prope nonum dilata fuerit: quod quidem mihi grauiter molestèque ferendum fuit ob eam præcipuè causam, quod interea plerique ex ijs, qui mihi ad hæc scribenda stimulos admonere & viuis excefferint: at enim nihil me mouet, quod videam aliquam inuentionis laudem mihi præceptam; nec profectò mea commenta mihi tanti sunt vt iniquo animo patiar ea prius ab alijs, quàm a nobis promulgari. Cæterum vos ego non solùm hortor Clarissimi viri, sed etiam obsecro vt quam institulistis viam alacriter sequamini: nam quantum opinione auguror, non despero fore vt multa ex his quæ obscuritate innoluta natura hætenus latuerunt, tandem aliquando studio atque labore vestro in veritatis lucem proferrantur. Scilicet magnam mihi spem facit illa philosophandi ratio, quam a vobis susceptam video, expectationemque plurimam commouet multorum ad eadem ferme studia conspirantium consensus atque communio. Audio enim Georgium

quoque Entium, atque Varchonum populares vestros non mediocrem in excolenda Physiologia operam consumpsisse. Ego verò, ut de me loquar, tanta olim industria tantoque labore ad inuestigandam hominis naturam aggressus sum, ut ea re aliquam certè gratiam a viris in sapientia studio exercitatis me initum ire sperauerim: sed inuidit mihi fortuna otium vitæque tranquillitatem; nam Neapolim aduerso sidere adnectus necesse habui curas & cogitationes non tam in literas, quàm in salutem incolumitatemque meam intendere, atque omnino id agere ne Sycophantarum calumnijs aliquando succumberem. Dicitur autem vix potest quantum mihi inuidiam medicorum turba conflarit ex studio nouæ istius minimeque vulgaris doctine, quam ego a præclarissimis nostræ ætatis Scriptoribus institutam, meisque peculiaribus inuentis aliqua ex parte illustratam in hanc urbem primus induxi. Nimirum hoc hominum genus quoniam quidem literis disciplinesque haud quaquam excultum est, sed totum planè ex fraude & mendacijs compositum, ab his sibi maxime metuit, qui veritatis cultores sunt, & fucum ac fallacias insectantur. Sed quid ego vobiscum de nequissima gentis peruersitate conquerar. Vos quæso viri ornatissimi aliquam dolori meo veniam tribuite, aut saltem concedite ut meam in hoc volumine exarando negligentiam vobis excusem: nam quædam fateor paulò obscurius memoravi, & multa præterea quæ longiori explicatione illustrari debuissent strictim ac leuiter attigi. Integrum autem mihi fuerat enucleatè & luculenter ea tradere, quæ breuiter summamque perstrinxi; & hunc ipsum librum magna nouarum obseruationum & disquisitionum accessione auctum ampliolem efficere: sed labori operæque parcendum duxi; persuasum enim habui plus inde mihi sollicitudinis inuidiæque quam voluptatis aut fructus instare. Verumtamen si proluisiones hæc vobis alijsque sanioris philosophiæ studiosis probari intellexero, enitar profectò ut cæteras meas cogitationes libris aliquando complectar. Valete.

F I N I S.